

2

Informisanje na jezicima nacionalnih manjina – na sporednom koloseku

Novi Sad, decembar 2017. godine
Nezavisno društvo novinara Vojvodine

Za izdavača: Nedim Sejdinović, **Urednica:** Žužana Serenčeš, **Tehnički urednik:** Duško
Medić, **Lektura i korektura:** Branka Dragović Savić

Publikacija je objavljena u okviru projekta *“Informing on the languages of national minorities – the right and responsibility”*, koji je podržao **Civil Right Defenders**. Svi stavovi u publikaciji su autorski i ne odražavaju nužno stavove organizacije **Civil Right Defenders**.

SADRŽAJ

Prilog javnim konsultacijama o radnom tekstu
Nacrta zakona o izmenama i dopunama
Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih
manjina.....5

Informisanje na jezicima nacionalnih manjina
i usaglašavanje nove Strategije razvoja sistema
javnog informisanja – ideje i težnje.....19

Lista medija ustanova, preduzeća i fondacija čiji su
osnivači saveti nacionalnih manjina 27

Intervju sa Nedimom Sejdinovićem: Medijske
slobode nisu problem, njih nema 31

ŽUŽANA SERENČEŠ

PRILOG JAVNIM
KONSULTACIJAMA
O RADNOM TEKSTU
NACRTA ZAKONA
O IZMENAMA I
DOPUNAMA ZAKONA
O NACIONALNIM
SAVETIMA
NACIONALNIH
MANJINA

PRILOG JAVNIM KONSULTACIJAMA O RADNOM TEKSTU NACRTA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALNIM SAVETIMA NACIONALNIH MANJINA

Očekivanja stručne javnosti, pre svega medijskih i novinarskih udruženja, da će novi zakonski propis o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, u odredbama koje se tiču ovlašćenja ovih tela u oblasti obaveštavanja, sadržavati delotvornija rešenja od postojećih – mogla bi lako biti izjalovljena. Sudeći, barem, po radnom tekstu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina koji u „informativnoj sferi“ zapravo ne nudi ama baš nikakva nova rešenja kojima bi se mogle otkloniti pojedine manjkavosti koje su dosad u praksi stvarale probleme, a tiču se pre svega odgovornosti i obaveza manjinskih nacionalnih saveta kao osnivača ustanova i privrednih društava, odnosno fondacija kao izdavača medija, kao i sve do sada nerešenog pitanja finansiranja ovih izdavača. Gotovo da bi se u iščitavanju ponuđene radne verzije zakonskog teksta moglo zaključiti da se – osim izmena trgom odluke Ustavnog suda Srbije od pre tri i po godine kojim su pojedine

tačke zakonskih članova kojima se regulišu ovlašćenja manjinskih nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja proglašene kao neustavne, odnosno tragom novog Zakona o elektronskim medijima koji nacionalne savete nacionalnih manjina svrstava među ovlašćene predlagače kandidata za člana Saveta Regulatora – u oblasti obaveštavanja ne nude nikakva nova, bolja, ili preciznija rešenja u odnosu na prvobitni zakonski tekst kojim je 2009. godine uređeno funkcionisanje ovih instrumenata kulturne autonomije nacionalnih manjina.¹

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave objavilo je 27. novembra 2017. na svom sajtu radni tekst Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, istovremeno najavljujući, uz podršku Misije

---

¹ <http://www.mduls.gov.rs/doc/dokumenta/nac-manjine/zakon%20o%20nacionalnim%20savetima%20nacionalnih%20manjina.pdf>

OEBS-a u Srbiji, postupak javnih konsultacija o tekstu kojeg je sačinila radna grupa, i to u periodu od 29. novembra do 18. decembra na šest okruglih stolova (Novi Sad, Novi Pazar, Bujanovac, Petrovac na Mlavi, Subotica i Beograd)². Unapređenje ovog zakona, inače, predviđeno je Akcionim planom za Poglavlje 23 (Pravosuđe i osnovna prava)³, odnosno Akcionim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina⁴. „Osim usklađivanja Zakona sa Odlukom Ustavnog suda iz januara 2014. godine naš cilj je da ovaj zakon unapredimo u pravcu jasnijeg definisanja ovlašćenja nacionalnih saveta nacionalnih manjina, smanjenja prekomerne politizacije, transparentnijeg finansiranja delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kao i otklanjanje drugih eventualnih nedostataka koji se uočavaju u praksi“ – obrazložio je ministar Branko Ružić.

Mada je prilikom najave javnih konsultacija u saopštenju i sam ministar pozvao stručnu javnost, nevladin sektor i sve zainteresovane da uzmu aktivno učešće u konsultacijama o radnom tekstu nacrtu zakonskog teksta, odnosno daju konstruktivne predloge „kako bi u otvorenom razgovoru došli do najboljih rešenja koja će još bolje urediti ovu oblast i deo sistema“, ostaje ipak uveliko otvoreno pitanje u kojoj meri su ove konsultacije zaista i javne. Imajući u vidu, recimo, iskustvo sa prvog okruglog stola u Novom Sadu, gde

su medijski izveštači zapravo ljubazno pozvani da napuste događaj nakon zvaničnih uvodnih govora što je, uostalom, bilo nagovešteno već u samom pozivu redakcijama da ga isprate, sa napomenom „pozivaju se mediji da isprate početak događaja“, te da se „izjave mogu dobiti pre početka događaja“. U slučaju takve prakse na svim okruglim stolovima, ostaje naime s pravom sumnja i zapitanost: u kojoj meri onda konsultacije o radnom tekstu zakona predstavljaju zaista „otvorene razgovore“ o ponuđenim rešenjima i u kolikoj meri u njima uopšte učestvuju i predstavnici civilne sfere, stručne i zainteresovane javnosti, ili je to bio samo dijalog predstavnika državnih organa, Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine i nacionalnih saveta nacionalnih manjina? Konačno, ostaje onda i nepoznanica u kojoj meri, i da li su, pored mnogobrojnih drugih važnih pitanja ovog zakonskog dokumenta, ona u vezi sa ovlašćenjima manjinskih nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja – i bila uopšte u fokusu interesovanja učesnika konsultacija.

BEZ OBAVEZA, ODGOVORNOSTI I SANKCIJA

Od ukupno tri zakonske odredbe kojima se u radnoj verziji zakonskog teksta regulišu ovlašćenja manjinskih nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja, ona koja se odnosi na osnivačka prava (član 19.) ne predviđa praktično ništa suštinski novo, osim izmena na osnovu odluke Ustavnog suda Srbije iz januara 2014. godine, kada je taj sud utvrdio da ustavnopravno nije moguće Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih man-

2 <http://www.mduls.gov.rs/arhiva-saopstenja-novembar-2017.php>

3 <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/9849/finalna-verzija-akcionog-plana-za-pregovaranje-poglavlja-23-koja-je-usaglasena-sa-poslednjim-preporukama-i-potvrdjena-od-strane-evropske-komisije-u-briselu-.php>

4 <http://www.mduls.gov.rs/doc/Akcionim%20planom%20za%20ostvarivanje%20prava%20nacionalnih%20manjina%20-%20usvojen%203.mart%202016.pdf>

jina predvideti prenos osnivačkih prava na javnim glasilima na nacionalni savet, budući da ni Republika, ni autonomna pokrajina, ni jedinice lokalne samouprave ne mogu biti osnivači javnih glasila. Tom odlukom, međutim, sud je posebno naglasio da se utvrđivanjem neustavnosti takve zakonske odredbe ujedno ne dovodi u pitanje i do tada već izvršen prenos osnivačkih prava u javnim glasilima na nacionalni savet, što se, kao što je poznato, odnosi na jedan broj manjinskih medija u Vojvodini.

Predložena odredba o osnivačkim pravima u radnoj verziji zakona, tako, glasi da „nacionalni savet može da osnuje ustanove i privredna društva radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine, odnosno (tragom Zakona o javnom informisanju i medijima kao novinu⁵ – prim. aut.) fondacije radi ostvarivanja opštekorisnog cilja unapređenja javnog informisanja na jeziku nacionalne manjine, u skladu sa zakonom“. Dodaje se još jedino da „akti o osnivanju ustanove, privrednog društva odnosno fondacije, koja je izdavač medija, moraju biti usaglašeni sa zakonima kojima se uređuje oblast javnog informisanja i medija“.

Ključni i najveći nedostatak ove odredbe je u tome što je radnom verzijom, slično ranijem zakonskom rešenju, ponovo propuštena prilika i potreba da se utvrde i preciziraju ne samo osnivačka prava nacionalnih saveta nacionalnih manjina, nego i principi njihove odgovornosti u ovoj oblasti kao, praktično, posrednih (preko ustanova, privrednih društava i fondacija) osnivača manjinskih medija. Dugogodišnje iskustvo (Skupština Vojvodine je još 2004. godine prenela svoja osnivačka prava u jednom broju ma-

njinskih listova na nacionalne savete) pokazalo je, naime, da je posebno veliki problem sa medijima u kojima nacionalni saveti (makar i posredno) imaju ulogu osnivača vezan za pitanje uređivačke autonomije tih medija i uticaja manjinskih nacionalnih saveta, odnosno političkih stranaka koje imaju dominantnu ulogu na uređivačku politiku tih medija. Mnogobrojne analize prakse izveštavanja tih medija, medijska istraživanja, kao i pojedina svedočenja iz ovih manjinskih redakcija, pa i slučajevi nekih potpuno otvorenih i brutalnih pritisa na uređivačke politike tih medija (recimo na mađarskom jeziku) svedoče o često neprimerenom uticaju nacionalnih saveta ili političkih partija, deficitu nepristrasnog informisanja i ugroženosti profesionalnog izveštavanja tih medija, te snažnom političkom uticaju manjinskih nacionalnih saveta, odnosno vodećih političkih partija u njima, na rad ovih medija.

Zbog svega toga, bilo bi nužno da se u zakonu odredbom o osnivačkim pravima manjinskih nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja definiše jasna društvena politika da su mediji čiji izdavači za osnivače imaju nacionalne savete nacionalnih manjina dužni da funkcionišu i rade u skladu sa javnim interesom, po logici koju nalaže zakonsko definisanje javnih servisa. Ishodište za utvrđivanje i definisanje takve zakonske obaveze je, uostalom, u samom zakonskom tekstu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, u kojem se precizira (Član 2.) da „nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma...“, što znači manjinsku zajednicu u celini, a ne njenih delova. I po toj logici, ali i zbog činjenice da se funkcionisanje manjinskih medija u kojima nacionalni saveti posredno imaju ulogu osnivača finansiraju delom iz

⁵ <http://www.kultura.gov.rs/lat/dokumenti/propisi-iz-oblasti-medija/strana/3>

javnih sredstava, neophodno bi bilo novim Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, analogno rešenju iz važećeg Zakona o javnim medijskim servisima⁶ čvrsto precizirati osnovna načela rada medija u kojima posredno nacionalni saveti imaju osnivačku ulogu, budući da i pojam javnog medijskog servisa podrazumeva skup obaveza, odnosno obaveze u ostvarivanju javnog interesa i ostvarivanje prava pripadnika manjinskih zajednica u oblasti informisanja. Često su, uostalom, i sami manjinski nacionalni saveti isticali da mediji u kojima (posredno) imaju osnivačku ulogu predstavljaju svojevrsne manjinske javne servise. A to onda znači obavezu (slično načelima rada javnog medijskog servisa u Članu 4. Zakona o javnim medijskim servisima) da se rad tih medija zasniva na sledećim načelima: 1. istinito, nepristrasno, potpuno i blagovremeno informisanje; 2. nezavisnost uređivačke politike; 3. nezavisnost od izvora finansiranja; 4. zabrana svakog oblika cenzure i nezakonitog uticaja na rad redakcije i novinara; 5. primena međunarodno priznatih normi i principa, a naročito poštovanje ljudskih prava i sloboda i demokratskih vrednosti; 6. poštovanje profesionalnih standarda i kodeksa.

I sam Zakon o javnom informisanju i medijima doduše (u članu 16.) pominje potrebu uređivačke nezavisnosti, tako što propisuje da akt o osnivanju ustanove, privrednog društva odnosno fondacije koja je izdavač medija uređuje i način izbora i imenovanja odgovornog urednika medija „na način koji obezbeđuje punu uređivačku nezavisnost medija“, kao i to da dve trećine članova organa upravljanja takve ustanove, privrednog društva odnosno fondacije „čine nezavisni članovi“. Praksa je, međutim, pokazala da

takve odredbe ni izbliza nisu dovoljna garancija kako bi se obezbedili uređivačka autonomija i nezavisnost tih medija, tim više što i sam medijski zakon nezavisne članove organa upravljanja vidi jedino kao „lica koja najmanje tri godine pre imenovanja za člana upravnog odbora ustanove, odnosno fondacije nisu bili funkcioneri u smislu propisa kojima se reguliše sprečavanje sukoba interesa prilikom vršenja javne funkcije“. Sve je to, dakle, kako je i iskustvo posvedočilo, u odnosu potrebe da postoje mehanizmi zaštite uređivačke politike od neprimerenog uticaja (posrednog) osnivača – nedovoljno i nedelotvorno. Valja inače ovde podsetiti i da su svojevremeno i iz jedne verzije nacrtu Zakona o javnom informisanju i medijima, tokom političko-partijskog usaglašavanja o tekstu, na volšeban način nestali delovi koji su predviđali uređivačku autonomiju tih medija i da je još tada, na predlog pojedinih novinarskih i medijskih udruženja ideja bila da se ovi mediji definišu kao svojevrsni manjinski javni servisi, što je uključivalo i propisivanje tripartitnih upravljačkih tela koja bi bili sastavljena ravnopravno od predstavnika nacionalnog saveta, redakcije i civilnog sektora, ali da je iz nacrtu zakonskog teksta to odjednom izostalo. Da bi se docnije jedan od manjinskih političara i javno pohvalio da su izmene nacrtu teksta urađene u dogovoru manjinskih i većinskih političkih elita.

Očiti su, dakle, nedostatak i slabašnost propisanih mehanizama koji bi trebalo da zaštite uređivačku autonomiju i nezavisnost, pri čemu dodatno onespokojava i činjenica da se u posebnom Akcionom planu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u delu koji se tiče informisanja na jezicima nacionalnih manjina pitanje medijskih sloboda i pluralizma, odnosno zaštite od političkih pritisaka na uređivačku politiku – ne pominje niti jednom rečju. Tim više,

⁶ <http://www.kultura.gov.rs/lat/dokumenti/propisi-iz-oblasti-medija/strana/3>

zbog javnog interesa koji treba da se ostvaruje kroz rad medija čiji izdavači su ustanove, privredna društva, odnosno fondacije osnovane od strane manjinskih nacionalnih saveta, odnosno potrebe da se osigura da oni izveštavaju na način koji je u najboljem interesu manjinske zajednice kao složene celine, a ne samo njenih delova, neophodno bi bilo Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina jasno definisati i odgovornost i obavezu nacionalnih saveta kao osnivača da stvore odgovarajuće pretpostavke i uslove koji će obezbediti i osigurati ostvarivanje javnog interesa u obaveštavanju/informisanju manjinske zajednice. Nadasve u pogledu obaveze da mediji koje izdaju ustanove, privredna društva i fondacije koje su osnovali moraju istinito, blagovremeno, potpuno, nepristrasno i profesionalno da informišu građane-pripadnike manjinske zajednice, zadovolje potrebe u informisanju svih delova (manjinskog) društva, bez diskriminacije, omogućće slobodno formiranje i izražavanje njihovog mišljenja, da podstiču pluralizam političkih, verskih i drugih ideja i omogućće manjinskoj javnosti da bude upoznata sa tim idejama, ne služeći interesima pojedinih političkih stranaka i verskih zajednica, kao ni bilo kom drugom pojedinačnom političkom, ekonomskom, verskom i sličnom stanovištu ili interesu. Takođe – tragom opet propisanih obaveza za rad javnih medijskih servisa, odnosno javnog interesa kojeg su dužni da ostvaruju – da obezbede uslove za nepristrasno obrađivanje političkih, istorijskih, privrednih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, obrazovnih, naučnih, ekoloških i drugih pitanja, omoguććavajući ravnopravno sučeljavanje različitih stanovišta, za besplatno i jednako predstavljanje političkih stranaka, koalicija i kandidata koji imaju potvrđene izborne liste za republičke, pokrajinske ili lokalne izbore, kao i (što je u ovim medijima od izuzetnog značaja) izbore za na-

cionalni savet nacionalne manjine u vreme predizborne kampanje, za afirmisanje nacionalnih kulturnih vrednosti srpskog naroda i nacionalnih manjina, kao i zbližavanja i prožimanja njihovih kultura...

Konačno, zakonsko definisanje odgovornosti manjinskih nacionalnih saveta za ostvarivanje javnog interesa kroz rad medija koji za izdavače imaju ustanove, privredna društva i fondacije koje su osnovali pretpostavlja i zakonsko sankcionisanje kršenja te obaveze, što je takođe izostalo iz radne verzije teksta odredbe o osnivačkim pravima u oblasti obaveštavanja.

PRAVO PREDLAGANJA I MIŠLJENJA

Tragom novine da je Zakon o elektronskim medijima iz 2014. godine⁷ među ovlašćene predlagače člana Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (Član 9.) uvrstio i nacionalne savete nacionalnih manjina (zajedničkim dogovorom), radni tekst Nacrta o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina (Član 20.) precizira obavezu nacionalnih saveta da su dužni da nadležnoj službi Narodne skupštine podnesu obrazložen predlog za dva kandidata za člana saveta REM, u skladu sa procedurom utvrđenom zakonom koji reguliše izbor članova Saveta Regulatornog tela. Ni ova odredba budućeg zakonskog teksta o nacionalnim savetima ne donosi dakle praktično ništa novo, samo što ovaj deo Zakona o elektronskim medijima još uvek nije sproveden. Do predloga za dva kandidata nacio-

⁷ <http://www.kultura.gov.rs/lat/dokumenti/propisi-iz-oblasti-medija/strana/3>

nalnih saveta za člana Saveta REM, inače, dolazi se njihovim zajedničkim dogovorom, dok Narodna skupština glasanjem na plenarnoj sednici treba da izabere jednog od njih.

Osim što su na osnovu ranije odluke Ustavnog suda Srbije⁸ pojedine odredbe Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina koje se tiču ovlašćenja (ranije nadležnosti) nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja za koje je ocenjeno da nisu u saglasnosti sa Ustavom zakonskim izmenama 2014. godine prestale da važe, zapravo ni zakonski član 21. koji u radnoj verziji nacрта budućeg zakona utvrđuje druga ovlašćenja nacionalnih saveta u oblasti obaveštavanja ne predviđa značajnije izmene u odnosu na ranija, ili postojeća rešenja. Tako je i nadalje definisano da nacionalni savet donosi (dosad usvaja) strategiju razvoja informisanja na jeziku nacionalne manjine, u skladu sa strategijom u oblasti javnog informisanja Republike Srbije, kao i da, u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i medijima iz 2014. i važećom praksom – daje mišljenje na projekte koji se prilažu na javni konkurs koji raspisuje organ javne vlasti, radi podizanja kvaliteta informisanja pripadnika nacionalnih manjina (ranije je bilo predviđeno da nacionalni savet daje predlog za raspodelu sredstava koja se raspodeljuju putem javnog konkursa iz budžeta Republike, autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave pravnim i fizičkim licima koja obavljaju informisanje na jeziku nacionalne manjine).

Valja podsetiti da je pre tri i po godine Ustavni sud „polazeći od specifičnog, zakonom uređenog položaja javnog radiodifuznog servisa (danas javnog medijskog servisa – prim.aut.), prakse Evropskog suda za ljudska prava i međunarodnih standarda u oblasti ostvarivanja slobode medija“ ut-

vrديو da pojedina ranije propisana ovlašćenja nacionalnog saveta vezana za učešće u odlučivanju o izboru organa republičke i pokrajinske ustanove javnog radiodifuznog servisa (danas su to republički i pokrajinski javni medijski servis – RTS i RTV) nisu u skladu sa Ustavom. Otuda su, na osnovu odluke Ustavnog suda, iz ranijeg zakonskog teksta izbrisane odredbe koje su predviđale da nacionalni savet daje mišljenje u postupku imenovanja članova upravnog i programskog odbora, kao i generalnog direktora republičke i pokrajinske radiodifuzne ustanove, ako ona emituje program na jeziku nacionalne manjine (RTS i RTV), kao i da nacionalni savet utvrđuje kriterijume za izbor odgovornog urednika programa na jeziku nacionalne manjine u ustanovi javnog servisa, odnosno predlaže upravnom odboru njegovo imenovanje (od kandidata koji se prijave i ispunjavaju uslove konkursa). Sud, međutim, nije osporio i ustavnost tadašnje odredbe koja je predviđala da nacionalni savet daje mišljenje o kandidatima za odgovornog urednika programa na jezicima nacionalnih manjina u radiodifuznoj ustanovi u kojoj se imenuje odgovorni urednik za više programa na jezicima nacionalnih manjina. Tako je, analogno tome, sada u radnom tekstu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina definisano ovlašćenje nacionalnog saveta da „daje mišljenje o kandidatima za odgovorne urednike programa na jezicima nacionalnih manjina u javnim medijskim servisima, ukoliko javni medijski servisi imaju urednike za program na jezicima nacionalnih manjina“. Ovakvo ovlašćenje o davanju mišljenja, doduše, predvideo je već i Zakon o javnim medijskim servisima iz 2014. godine, u kojem je među taksativno navedenim ovlašćenjima generalnog direktora javnog medijskog servisa (Član 23.) navedeno, pored ostalog, i da „pribavlja mišljenje nacionalnog saveta naciona-

8 Službeni glasnik RS, Br. 20/2014

lne manjine o kandidatima za odgovornog urednika programa na jeziku nacionalne manjine pre podnošenja predloga za njegovo imenovanje Upravnom odboru“.

Mada je davanje mišljenja najniži oblik učešća u odlučivanju, pa i pored činjenice da Ustavni sud nije osporio mogućnost da nacionalni saveti kroz davanje mišljenja o kandidatima na taj način učestvuju u kadrovskoj politici u javnim servisima prilikom predlaganja kandidata za imenovanje za odgovornog urednika manjinskog programa, moguće je ipak postaviti pitanje opravdanosti takvog dodatnog prava. Razume se, prirodno je da su manjinski nacionalni saveti zainteresovani za kvalitet programa koji na jezicima nacionalnih manjina emituju javni medijski servisi i da učestvuju i utiču na njegovo kreiranje i unapređenje, ali, upravo je baš iz tog razloga i definisano ovlašćenje nacionalnih saveta da daju predloge i preporuke u vezi sa programima na manjinskim jezicima. Takvo ovlašćenje nacionalni saveti su imali i u ranijem zakonskom tekstu (brisano je samo u delu da razmatra izveštaje upravnih i programskih odbora javnih servisa), a uključuje ga i radna verzija budućeg zakona (Član 21. tačka 3.) precizirajući da, među ostalim ovlašćenjima u oblasti obaveštavanja, nacionalni savet „daje predloge i preporuke upravnim odborima i programskim savetima javnih medijskih servisa u vezi sa programima na jezicima nacionalnih manjina“. Na taj način, mogućnost da nacionalni saveti utiču na manjinske programe javnih servisa je obezbeđena, pa se zaista može postaviti pitanje opravdanosti rešenja da oni, pored toga, učestvuju još i u sferi kadrovske politike. Tim pre – valja se podsetiti – što je i sam Ustavni sud (mada nije osporio ovlašćenje o davanju mišljenja o kandidatima) prilikom ocene o neustavnosti pojedinih već pomenutih ranijih rešenja u vezi sa učešćem

nacionalnih saveta u odlučivanju u javnim servisima pored ostalog obrazložio: „...javni radiodifuzni servis, odnosno ustanove koji su njegovi nosioci, su zakonom uspostavljeni na način da su izvan uticaja javne vlasti, upravo iz razloga da bi se na objektivan i nediskriminatorski način ostvarivao opšti interes svih građana Srbije“. Stoga Ustavni sud nalazi da nema legitimnog opravdanja, niti objektivne potrebe da u ustanovama putem kojih se ostvaruje zakonom utvrđeni opšti interes svih građana Republike Srbije u ovoj oblasti, pripadnici nacionalnih manjina svoja kolektivna prava ostvaruju i dodatnim pravima učešća u izboru organa i tela javnih radiodifuznih ustanova, a koja prava nema nijedna druga društvena grupa...“. Budući, dakle, da nijedna druga društvena grupa ne ostvaruje pravo učešća kroz davanje mišljenja u formiranju predloga za imenovanje glavnih i odgovornih urednika javnih servisa (na srpskom jeziku), a da je istovremeno već drugom odredbom o davanju predloga i preporuka obezbeđena mogućnost da nacionalni saveti utiču na programe na jezicima nacionalnih manjina, slično citiranom obrazloženju odluke Ustavnog suda u vezi sa drugim rešenjima, može se postaviti pitanje opravdanosti rešenja prema kojem nacionalni saveti kroz davanje mišljenja učestvuju u kadrovskoj politici.

Sa druge strane, u vezi sa mišljenjem nacionalnih saveta, kao oblika učešća u odlučivanju, moguće su, kako je iskustvo pokazalo, i dileme oko (ne)obaveznosti tih mišljenja. Iako, naime, „mišljenje“ po definiciji teško da može biti obavezujuće, dilemu je u izvesnoj meri nametnulo sprovođenje Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine, koji je (Član 24.) precizirao: „na projekte koji se prilažu na konkurs koji se raspisuje radi podizanja kvaliteta informisanja pripadnika nacionalnih manjina, obavezno se pribavlja mišljenje

odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine“. Docnijim (s početka 2016. godine) izmenama prvobitnog Pravilnika o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja Ministarstvo kulture i informisanja je (u Članu 23. stav 3. Pravilnika)⁹ preciziralo da su „članovi komisije dužni da, uz puno uvažavanje, razmotre mišljenje nacionalnih saveta nacionalne manjine“. U ranijoj verziji pravilnika, naime, nije bilo sintagme „uz puno uvažavanje“, a na zahtev Koalicije novinarskih i medijskih udruženja da protumači značenje ove izmene, Ministarstvo je u odgovoru navelo da je u pitanju „bliže određenje nivoa stepena pažnje“, koje je uvedeno na insistiranje nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Akcioni plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

BEZ JASNOG REŠENJA ZA FINANSIRANJE

Najveće iznenađenje u odnosu na radnu verziju zakonskih rešenja o nacionalnim savetima u oblasti obaveštavanja je u činjenici što je on propustio da formuliše potpuno jasno sistemsko rešenje po kojem bi ubuduće bio finansiran rad manjinskih medija u kojima nacionalni saveti posredno imaju ulogu osnivača. I to uprkos odredbi Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine, koji je (Član 143. stav 6.) izričito propisao da se „finansiranje medija čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina uređuje posebnim zakonom kojim se reguliše položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina“.

Začuđuje otuda što radna grupa koja je pripremila radnu verziju Zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nije imala u vidu ovu obavezu na način da bi precizirala izričito i nedvosmisleno rešenje za finansiranje rada tih medija. Tako se nastavlja u ovom pogledu konfuzna situacija, imajući u vidu da je, s jedne strane, Zakonom o javnom informisanju i medijima (Član 143. stav 1.) od 1. jula 2015. godine, zabranjeno finansiranje izdavača medija iz javnih prihoda, iz čega su mediji u kojima nacionalni saveti imaju ulogu osnivača izuzeti. Treba napomenuti još, inače, da postoji i dodatna terminološka konfuzija, budući da je, s jedne strane, Zakon o javnom informisanju i medijima u članu 143. propisao da se finansiranje „medija čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina“ uređuje posebnim zakonom kojim se uređuje položaj ovih saveta dok, sa druge strane, isti medijski zakon govori samo o finansiranju izdavača medija (jer takođe prema njemu mediji nemaju svojstvo pravnog lica), kao što ni po zakonskim odredbama o nacionalnim savetima nacionalnih manjina ovi saveti ne mogu biti osnivači medija, nego samo ustanova i privrednih društava radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine.

Bilo kako bilo, suština je ipak u tome da još uvek nema preciznog i do kraja jasnog nediskriminatornog sistemskog rešenja za finansiranje rada ovih medija, niti se taj problem u ponuđenoj radnoj verziji zakonskog teksta o nacionalnim savetima uopšte makar i rečju pominje. Budući da se u finansijskom smislu definisane odredbe odnose samo na finansiranje delatnosti nacionalnog saveta, iz kojih je nemoguće nedvosmisleno iščitati da li one podrazumevaju i finansijsko rešenje za rad medija čiji izdavači za osnivače imaju nacionalne savete nacionalnih manjina. Upada međutim u oči da u

⁹ <http://www.kultura.gov.rs/lat/dokumenti/propisi/propisi-iz-oblasti-medija>

radnoj verziji nacrta zakona uopšte nema člana 116. (između 115. i 117.), a upravo je članom 116. dosadašnjeg zakona bilo predviđeno da se „finansiranje rada ustanova ili drugih organizacija čija su osnivačka prava, delimično ili u celini, preneti na nacionalne savete vrši iz istih izvora i na osnovu istih normativa iz kojih su te ustanove ili organizacije finansirane pre prenošenja osnivačkih prava na nacionalne savete“ (stav 1.), odnosno da „u ugovoru o prenosu osnivačkih prava na nacionalne savete uređuju se finansijske obaveze prethodnog osnivača prema ustanovi ili drugoj organizaciji čiji osnivač postaje nacionalni savet“ (stav 2.).

Upravo na ovu odredbu su se pozivali i pokrajinski organi, kada su i nakon stupanja na snagu Zakona o javnom informisanju i medijima (koji zabranjuje finansiranje izdavača medija iz javnih prihoda) nastavili sve do sada da subvencionišu njihov rad, budući da još nije ostvarena propisana obaveza da se finansiranje medija u kojima nacionalni saveti imaju osnivačku ulogu uredi posebnim zakonom kojim se reguliše položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina. Tako je Pokrajina, bez obzira na donošenje novih medijskih zakona, u 2015. godini nastavila da subvencionišu 23 medija u vlasništvu nacionalnih saveta sa 294 miliona dinara, kao i s nešto smanjenom sumom (blizu 265 miliona) u 2016. a takođe i 2017. godini. Radi se o devet izdavača novina čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina (Mađar so, Het nap, Hlas ljudu, Libertatea, Hrvatska riječ, Ruske slovo, Bunjevačke novine, Makedonski informativni centar i Ridne slovo), sa ukupno 23 lista (jednim dnevnim, pet nedeljnih, tri mesečna i sedam omladinskih, i isto toliko dečjih).

Skupština Vojvodine je, naime, još u leto 2004. godine prenela svoja osnivačka pra-

va u sedam ključnih listova na mađarskom, slovačkom, rumunskom, rusinskom, hrvatskom i romskom jeziku (docnije su još nacionalni saveti postali osnivači i u pokrenutim listovima na makedonskom, bunjevačkom i ukrajinskom jeziku). Transferom osnivačkih prava – a koji je tek pet godina docnije, Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina 2009. godine dobio svoju zakonsku verifikaciju – pokrajinska vlast se ugovorom obavezala da će i nakon toga nastaviti da u nesmanjenom obimu subvencionišu izlazak tih listova. Mogućnost prenošenja osnivačkih prava u medijima na nacionalne savete je odlukom Ustavnog suda iz 2014. godine ukinuta, jer je ocenjeno da ona nije u saglasnosti sa Ustavom, pri čemu utvrđivanjem neustavnosti prenošenja osnivačkih prava u medijima na nacionalne savete nije ni na koji način doveden u pitanje ranije izvršen proces prenošenja osnivačkih prava na manjinske savete i jedino je takva mogućnost onemogućena za ubuduće. Imajući u vidu da su to do tada iskoristile jedino manjinske zajednice u Vojvodini, zapravo je sve rezultiralo i činjenicom da su u informativnom smislu manjine koje žive u Vojvodini ostale privilegovane u odnosu na druge manjinske zajednice u Srbiji (albanska, bošnjačka, bugarska, vlaška), te da su one u ovom pogledu diskriminisane, budući da ili nemaju svoje medije, odnosno nisu imali, niti imaju obezbeđeno sistemsko finansiranje od strane države kao što su imala pokrajinska glasila. Mogućnost da nacionalni saveti budu osnivači izdavača medija, doduše, i nadalje postoji, ali se u praksi u slučaju ovih „nevojođanskih“ manjinskih zajednica postavlja problem njihovog finansiranja.

Akcionim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina usvojenim s proleća 2016. zacrtano je (aktivnost 3.4.) da se obezbedi dovoljno i stabilno finansira-

nje kojim se garantuje održivost medija na jezicima nacionalnih manjina, pored ostalog, i kroz „nastavak budžetske podrške za medije u vlasništvu nacionalnih saveta nacionalnih manjina“. U radnoj verziji Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina nema izričitog i potpuno jasnog rešenja za to. Definišu se samo odredbe vezane za finansiranje ukupne delatnosti nacionalnih saveta i (Član 115.) navodi da se sredstva za to obezbeđuju Zakonom o budžetu Republike Srbije, odnosno odlukama o budžetu AP Vojvodine i jedinica lokalne samouprave. Raspoređivanje ovih sredstava predviđeno je, praktično, po istom principu kao i dosad: 30% u jednakim iznosima svim registrovanim nacionalnim savetima u Republici Srbiji, a ostatak sredstava (70%) srazmerno broju pripadnika određene nacionalne manjine koju nacionalni savet predstavlja, kao i „ukupnom broju ustanova ili drugih organizacija čija su osnivačka prava, delimično ili u celini, preneti na nacionalni savet, ili čiji je nacionalni savet osnivač u oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma i obimu aktivnosti tih ustanova ili drugih organizacija i programskih aktivnosti nacionalnih saveta“ (dosadašnja zakonska formulacija za ostatak sredstava od 70% pominjala je uz broj pripadnika određene nacionalne manjine ukupan broj ustanova te manjine u oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma i obim aktivnosti tih ustanova). Novina je, međutim, predloženi stav da „kriterijume za raspodelu sredstava za finansiranje delatnosti nacionalnih saveta iz budžeta Republike Srbije bliže uređuje Vlada“. U pogledu sredstava koja se za delatnost nacionalnih saveta obezbeđuju u budžetu Autonomne Pokrajine, odnosno budžetu jedinice lokalne samouprave, ostalo je dosadašnje rešenje da se ona raspoređuju nacionalnim savetima koji imaju

sedište na teritoriji Autonomne Pokrajine, odnosno onim savetima koji predstavljaju nacionalne manjine koje u stanovništvu jedinice lokalne samouprave dostižu najmanje 10% od ukupnog stanovništva, ili čiji je jezik u službenoj upotrebi na teritoriji jedinice lokalne samouprave. Takođe, ostalo je zapravo suštinski i dosadašnje rešenje, prema kojem se stečena sredstva mogu koristiti za finansiranje redovne delatnosti i stalnih troškova nacionalnog saveta, pri čemu u troškove redovne delatnosti spada i „finansiranje rada ustanova, fondacija, privrednih društava i organizacija čiji je osnivač ili suosnivač nacionalni savet, ustanova, fondacija, privrednih društava i drugih organizacija čija su osnivačka prava delimično ili u celini preneti na nacionalni savet“.

U nedostatku jasnijih pravnih normi i izričitijih definicija, dakle, ostalo je tako samo da se nagađa i tumači da li to ponuđeni radni tekst podrazumeva da predviđeni način finansiranja ukupne delatnosti nacionalnih saveta (suštinski isti kao do sada) ujedno treba da predstavlja i način i odgovor na obavezu iz člana 143. Zakona o javnom informisanju i medijima da se „finansiranje medija čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina uređuje posebnim zakonom kojim se reguliše položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina“. Ili ne? Ili će to biti jasnije tek nakon što „kriterijume za raspodelu sredstava za finansiranje delatnosti nacionalnih saveta iz budžeta Republike Srbije bliže uredi Vlada“? Jer, budžetski Fond za nacionalne manjine (koji je ove godine konačno aktiviran) nikako ne može biti rešenje za obavezu „nastavka budžetske podrške za medije u vlasništvu nacionalnih saveta nacionalnih manjina“. S jedne strane, jer se sredstva iz tog fonda dodeljuju putem javnog konkursa „za finansiranje programa i projekata iz oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i

pisma nacionalnih manjina“, kako je to, uostalom, precizirano i radnim zakonskim tekstom (Član 119.). Sa druge strane, i da nije ovoga, zbog novčanog okvira, budući da je on u 2017. godini iznosio ukupno 1,8 miliona dinara, a čak i najava da će iduće godine on biti umnogostručen (na 21,8 miliona) ni teoretski ne bi pružila novčani okvir za finansiranje medija u vlasništvu nacionalnih saveta, imajući u vidu da je ta suma samo za takve vojvođanske medije iznosila 265 miliona. Konačno, sve i ukoliko iz ponuđenih odredbi radnog teksta treba iščitavati da bi ovaj problem, na način da ubuduće u informativnom pogledu ne bude diskriminisana nijedna („nevojvođanska“) manjinska zajednica, trebalo da bude rešen kroz sistem finansiranja ukupne delatnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina – postavlja se onda u ovom slučaju opet pitanje novčanog okvira, odnosno potrebe da se onda budžetska sredstva za finansiranje delatnosti nacionalnih saveta ubuduće zaista značajno povećaju. Imajući u vidu da, recimo, prema

podacima iz Izveštaja o sprovođenju Akcionog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina¹⁰, ukupna godišnja kvota koju će Kancelarija za ljudska i manjinska prava doznačiti za finansiranje nacionalnih saveta nacionalnih manjina iznosi 245 miliona dinara, od čega je (na osnovu bodovanja ustanova svake nacionalne manjine, između ostalog i u oblasti obaveštavanja) nepunih 21,5 miliona raspoređeno na osnovu ukupnog broja ustanova nacionalnih manjina u oblasti obaveštavanja i obimu aktivnosti tih ustanova. Istovremeno, za potrebe sufinansiranja delatnosti nacionalnih saveta sa sedištem u Vojvodini, u Pokrajini je 2017. godine obezbeđeno 60,1 milion dinara, dok su sredstva za subvencionisanje listova u vlasništvu nacionalnih saveta premašivala četverostruku sumu (265 miliona).

---

10 http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/izvestaj_broj_2-2017.pdf

NEDIM SEJDINOVIĆ

INFORMISANJE
NA JEZICIMA
NACIONALNIH
MANJINA I
USAGLAŠAVANJE
NOVE STRATEGIJE
RAZVOJA
SISTEMA JAVNOG
INFORMISANJA –
IDEJE I TEŽNJE

Informisanje na jezicima nacionalnih manjina i usaglašavanje nove Strategije razvoja sistema javnog informisanja – ideje i težnje

Iako su sva relevantna novinarska i medijska udruženja (Nezavisno udruženje novinara Srbije, Udruženje novinara Srbije, Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Asocijacija medija, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Lokal pres i Asocijacija onlajn medija) napustila radnu grupu za izradu nove Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji, koja bi trebalo da važi do 2023. godine i koja se donosi sa zakašnjenjem od skoro dve godine – država je nastavila sa radom na ovom „predzakonskom“ aktu, najavljujući da će se veoma brzo ući u javnu raspravu o njegovom nacrtu. Izlazak iz radne grupe udruženja koja su bila nezadovoljna određenim najavljenim rešenjima i samom metodologijom rada – doveo je u pitanje i legitimitet ovog dokumenta, ali je otvorio i pitanje stručnosti, odnosno njegovog potencijalnog kvaliteta. Naime, preostali članovi koji dolaze

van državnog aparata¹ – predstavnici manjih udruženja bliskih vlasti ili „nezavisni stručnjaci“ – u medijskim krugovima nisu prepoznati kao osobe koje mogu na valjan način odgovoriti brojnim izazovima sa kojima se suočava medijska scena Srbije.

---

¹ Radna grupa je prvobitno imala 15 članova, da bi u nju naknadno ušao i predstavnik vojvođanskog Sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama. Od ukupno 16 članova, praktično sedam su predstavnici državnih tela (ako u to računamo i predstavnike Javnog medijskog servisa Srbije i Koordinacije nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Republici Srbiji). Pet članova radne grupe dolazili su iz novinarskih i medijskih udruženja, dok su četiri bili nezavisni eksperti. Trenutno radna grupa broji 12 članova, od kojih sedam dolazi iz državnog aparata, dvoje su predstavnici nerelevantnih novinarskih i medijskih udruženja bliskih državi, a preostali su tri nezavisna eksperta. Dakle, tri predstavnika novinarskih udruženja i jedan nezavisni ekspert napustili su rad u ovoj radnoj grupi tokom oktobra.

Razumljivo je da je veliki stepen interesovanja za informisanje na manjinskim jezicima pokazao predstavnik Koordinacije nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kao i predstavnik Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama. Izvesno interesovanje za ovu problematiku pokazalo je i Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, a jedini nedržavni član koji se bavio ovim pitanjem je predstavnik Koalicije novinarskih i medijskih udruženja² (NUNS, NDNV, ANEM, AOM i Lokal pres).

Nejasno je zašto je tako visok stepen nezainteresovanosti medijske zajednice za oblast informisanja na jezicima nacionalnih manjina, ako znamo da ovo pitanje nije važno samo s aspekta prava pripadnika manjinskih zajednica koja su garantovana i Ustavom i zakonima ove zemlje, kao i brojnim međunarodnim deklaracijama, rezolucijama i preporukama koja je Srbija prihvatila kao deo svog zakonodavstva. Ako i apstrahujemo činjenicu da je manjinsko informisanje od velike važnosti za višenacionalne sredine, gde ima izuzetan društveni značaj i može da potpomogne bolju komunikaciju i razumevanje među nacionalnim zajednicama – medijska zajednica ne bi smela da ignoriše činjenicu da je ono – i to ne jednom u nedavnoj prošlosti – bilo pitanje koje se ticalo praktično svih aktera na medijskoj sceni. Navedimo samo podatak da je proces izlaska države iz vlasništva nad medijima, predviđen medijskim zakonima s početka dvehiljaditih³, zaustavljen upravo zbog navodnog straha od ugrožavanja nivoa informisanja na jezicima nacionalnih manjina.⁴

2 U prethodnom [izveštaju](#) prezentovali smo stavove Koalicije u pogledu informisanja na jezicima nacionalnih manjina i interkulturalnosti kao važne, prateće teme.

3 Zakon o radio-difuziji iz 2002. i Zakon o javnom informisanju iz 2003. godine.

4 Vlada Srbije je 27. decembra 2007. godine, samo

Nažalost, niko od članova radne grupe koji su se bavili ovim pitanjem nije prepoznao značaj medijskih sloboda i uklanjanja političkih pritisaka na medije koji informišu na manjinskim jezicima – osim predstavnika Koalicije. Drugi akteri bavili su se mahom pravima manjina, tačnije manjinskih elita, ulogom države i nacionalnih saveta u ovom procesu, finansiranjem medija i medijskih sadržaja, a kvaliteta informisanja su se tek ovlaš doticali, i to veoma površno.

Nacionalni saveti – finansiranje medija i odgovornost

U prilogu za analizu stanja na medijskoj sceni, Ministarstvo kulture i informisanja konstatuje da je Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine omogućio nacionalnim savetima nacionalnih manjina, iako se većinski finansiraju iz budžetskih sredstava, da budu osnivači ustanova, privrednih društava ili fondacija radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jezicima nacionalnih manjina. Ministarstvo ističe i da je pitanje finansiranja ovih medija regulisano samo prelaznim odredbama ovog zakona, ali dodaje da je u toku rad na izmenama i dopunama zakona koji reguliše položaj nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kojim će se preciznije regulisati finansiranje nacio-

---

četiri dana pre isteka zakonskog roka za završetak privatizacije elektronskih medija u kojima su lokalne samouprave bili osnivači, donela odluku da zaustavi privatizaciju medija koji emituju program na jezicima nacionalnih manjina. Kasnije će se pokazati da je to ipak bio samo izgovor, jer je, zahvaljujući ovoj odluci, privatizacija obustavljena i u medijima koji nisu imali manjinske sadržaje.

nalnih saveta kada je u pitanju ostvarivanje njihove zakonom utvrđene delatnosti.

Međutim, kao što ste videli iz prethodnog teksta u ovom izveštaju, pitanje finansiranja medija kojima su, posredno, osnivači nacionalni saveti – neće biti rešeno izmenama i dopunama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, što po svemu sudeći svedoči i o potpunoj neusklađenosti rada državnih organa na donošenju propisa. Podsetimo da je stav Koalicije bio da je potrebno da se kroz proces izmena i dopuna Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina predvide jasni mehanizmi stabilnog, adekvatnog i nediskriminatornog finansiranja medija kojima su osnivači (posredno) nacionalni saveti, a koji su izuzeti iz opštih pravila koji važe za druge medije po Zakonu o javnom informisanju i medijima.

Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama, odnosno njihov predstavnik u radnoj grupi, ističe da se listovi kojima su osnivači nacionalni saveti finansiraju na osnovu prelaznih odredbi Zakona o javnom informisanju i medijima i Pokrajinske skupštinske odluke o obezbeđivanju sredstava za sufinansiranje novina koje objavljuju informacije na jezicima nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica. Pokrajinski sekretarijat direktno subvencionise devet izdavačkih kuća (Mađar So, Het Nap, Hlas ljudu, Libertatea, Ruske slovo, Hrvatska riječ, Bunjevačke novine, Makedonski informativni centar i Ridne slovo), koje, na osam jezika, izdaju 23 lista. Za ovu svrhu je tokom 2017. godine opredeljeno 264,8 miliona dinara.

Konstatuje se u prilogu Sekretarijata da ovaj sistem stabilno funkcioniše, ali da je i dalje „predmet sporenja“. Ipak, Sekretarijat smatra da bi preciznim usklađivanjem odredaba novog Zakona o nacionalnim savetima

nacionalnih manjina i Zakona o javnom informisanju i medijima trebalo obezbediti da sistem bude „lišen bilo kakvih nedoumica“ i da se obezbedi njegovo trajno funkcionisanje. Ne navodi se, međutim, kako rešiti problem finansiranja medija kojima su nacionalni saveti osnivači, a koji se ne nalaze na teritoriji Pokrajine, niti se na bilo koji način spominje kontroverza da, zapravo, Sekretarijat arbitrarno, bez jasnih kriterijuma i sa nedovoljnom transparentnošću, dodeljuje sredstva izdavačkim kućama u vlasništvu nacionalnih saveta, te da ne postoje evaluacija i efikasna kontrola trošenja ovih sredstava. A pogotovo se ne bavi odnosom između nacionalnih saveta i medija, iako su brojna istraživanja i analize ukazivali na snažan uticaj manjinskih elita (nacionalnih saveta) na uređivačku politiku ovih listova.

Iako to ne kaže izričito, čini se da Sekretarijat nikako nije raspoložen da se odrekne mogućnosti da i dalje subvencionise medije nacionalnih saveta na teritoriji Vojvodine, odnosno da je protiv mogućnosti da se pronađe drugi, sistemski mehanizam za njihovo finansiranje.

Predstavnik Koordinacije nacionalnih saveta nacionalnih manjina, sa druge strane, smatra da je neophodno da Ministarstvo kulture i informisanja i Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave zajednički pronađu dugoročno rešenje da se sredstva potrebna za očuvanje glasila na manjinskim jezicima i novinsko-izdavačkih i drugi medijskih ustanova čiji su osnivači nacionalni saveti – obezbeđuju namenski, direktno iz budžeta. On smatra da je neophodno – protivno odluci Ustavnog suda⁵ – da se na ovaj način finansiraju i mediji os-

⁵ Ustavni sud je 2014. ocenio neustavnim prenošenje osnivačkih prava medija na nacionalne savete, ali to ne utiče na ranije prenetu osnivačka prava.

novani posle 2014. godine, kao i elektronski mediji kojima su osnivači nacionalni saveti, te da je potrebno odrediti status manjinskog javnog glasila i sastavljanje liste onih javnih glasila koji su u svojini nacionalnih saveta a „neophodno je (i moguće) obezbediti njihovo državno finansiranje“.

Predstavnik Koordinacije navodi da sredstva koja nacionalni saveti dobijaju iz budžeta nisu dovoljna za održivost rada medija čiji su osnivači, i da je stoga „nemoguće na njih prebaciti teret finansiranja tih medija bez značajnog povećanja sredstava nacionalnih saveta ciljno za medije“.

Ni on se međutim ne bavi temom političkih pritisaka na medije kojima su osnivači nacionalni saveti, niti njihovom odgovornošću u čitavom ovom procesu.

Podsetimo da je Koalicija u svojim preporukama navela da je neophodno da se medijima nacionalnih saveta, koji su stavljeni u poziciju svojevrstnih manjinskih javnih servisa, obezbede mehanizmi zaštite uređivačke politike od uticaja osnivača, po logici koju nalaže zakonsko definisanje javnih servisa. Koalicija smatra da izdavači ovih medija treba da imaju tripartitne upravne odbore, koji bi trebalo da budu sastavljeni od predstavnika nacionalnih saveta (1/3), predstavnika redakcije (1/3) i predstavnika civilnog društva (1/3), uz dodatne zaštitne mehanizme.

Javni medijski servisi i manjinsko informisanje

Predstavnici Pokrajine i Koordinacije bavili su se i javnim medijskim servisima u sferi

manjinskog informisanja i procenili da je uloga RTS-a i RTV-a u ovoj oblasti od neprocenjivog značaja. Nisu se međutim odveć bavili velikim problemom koju „nevojvođanske“ nacionalne manjine imaju sa RTS-om, koji godinama – osim na simboličnom nivou – ne poštuje svoju zakonsku obavezu da informiše i na jezicima nacionalnih manjina. Za razliku od njih koji ipak koliko-toliko identifikuju ovaj problem, on je potpuno ignorisan u prilogu koji je o javnim medijskim servisima dostavio predstavnik RTS-a u radnoj grupi za izradu nove medijske strategije.

Predstavnik Koordinacije smatra da je važno da Radio-televizija Srbije, pored postojećih manjinskih sadržaja (emisije na romskom jeziku i emisije Građanin), „prema mogućnostima unapredi program na jezicima manjina koje pretežno žive južno od Beograda u centralnoj Srbiji“, dok predstavnik resornog pokrajinskog Sekretarijata ističe da je potrebno obezbediti razvoj i dodatno usavršavanje segmenta javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina na oba javna servisa – RTS i RTV – kao izuzetno važnim segmentima ukupnog informisanja, „uz bitno proširenje programa na jezicima nacionalnih manjina, pre svega na RTS“.

U prilogu predstavnika Koordinacije se ističe da „treba jačati veze i saradnju između javnih servisa i medija koji ostvaruju ulogu u ostvarivanju javnog interesa u okviru nadležnosti nacionalnih saveta“. Po njemu, značajna je i uloga javnih servisa u plasmanu produkcija nezavisnih medijskih radionica i sadržaja u produkciji malih manjinskih zajednica koje ne raspolažu posebnim redakcijama ili elektronskim medijima.

On je prepoznao i potrebu da se širi saradnja sa javnim medijskim servisima zemalja koje imaju nacionalne manjine u Srbiji, kao i da se obezbedi vidljivost programa javnih

servisa kroz kablovsku distribuciju na celoj teritoriji RS. Interesantna je i ideja da se deo sredstava koja se prikupljaju za funkcionisanje javnih servisa (RTS i RTV) „odvaja za rad onih manjinskih medija čiji su osnivači nacionalni saveti a koji za određenu manjinsku zajednicu obavljaju delatnost javnog servisa“.

Predstavnik pokrajinskog Sekretarijata navodi da je na RTV-u u programima na manjinskim jezicima zaposleno oko 210 ljudi, a da deset manjinskih redakcije proizvode godišnje oko 6.600 sati televizijskog programa. On navodi i da je „drugi kanal Radio Novog Sada u celini rezervisan za informisanje na mađarskom, a treći, na kojem su od ove godine prvi put uvedeni i sadržaji na nemačkom i albanskom, za informisanje na još 11 manjinskih jezika“.

Optimistički se tvrdi da će gradnja nove zgrade RTV-a, „udruženim sredstvima Pokrajinske vlade i Vlade Republike Srbije“, početi ove godine, a da je deo tog velikog projekta i „stvaranje najsavremenijih uslova“ za rad redakcija na jezicima nacionalnih manjina.

Kvaliteta programa su se predstavnici Sekretarijata i Koordinacije doticali samo u smislu edukacije zaposlenih, ali ne i u smislu političkog uticaja bilo manjinske bilo većinske političke elite.

Podsetimo da Koalicija u svojim preporukama navodi da RTS mora početi da dosledno poštuje zakon i da u svoj program mora uvrstiti i program na manjinskim jezicima, što je propisano i Zakonom o javnim medijskim servisima, odnosno da je neophodno da Javni medijski servis Srbije ima programe na albanskom, bosanskom, vlaškom i bugarskom jeziku, kao i da unapredi program na romskom jeziku.

Koalicija smatra takođe da je potrebno zakonskim rešenjima osnažiti nezavisnost i autonomiju javnih servisa u svima aspektima, pa i u aspektima manjinskog informisanja, odnosno programa na manjinskim jezicima. Pod tim se podrazumeva i nezavisnost od svih nivoa vlasti u Srbiji, ali i od nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Ostali (komercijalni i neprofitni) mediji

Komercijalni i neprofitni mediji koji imaju medijske sadržaje (i) na manjinskim jezicima su, kako sada stvari stoje, od neprocenljivog značaja za medijski pluralizam i pluralizam mišljenja u manjinskim zajednicama. S obzirom da oni umnogome zavise od konkursnog sufinansiranja, a da kao svojevrsnu konkurenciju na nejakom manjinskom medijskom tržištu imaju medije u vlasništvu nacionalnih saveta – država ima obavezu da se brine i o njihovom opstanku, odnosno da kroz izmene medijske legislative obezbedi precizne mehanizme i obaveze konkursnog sufinansiranja javnog interesa u oblasti informisanja na manjinskim jezicima za medije kojima nisu osnivači nacionalni saveti.

Predstavnik Koordinacije smatra da medije čiji su osnivači nacionalni saveti treba izuzeti iz odredbe Zakona o javnom informisanju, po kojem pravo učešća na konkursima nemaju izdavači koji se finansiraju iz javnih prihoda. On smatra da ova odredba te medije stavlja u krajnje nepovoljnu situaciju. Stav Koalicije je međutim da mediji nacionalnih saveta ne smeju da učestvuju na konkursima, jer bi se tako dodatno ugrozio ionako veoma krhki medijski pluralizam u manjinskim zajednicama.

Takođe, stav Koalicije se razlikuje od stava Koordinacije po pitanju odnosa nacionalnih saveta prema procesu konkursnog sufinansiranja. Po Koaliciji je forma „mišljenja“, koje je neobavezujuće, a koje manjinski nacionalni saveti imaju pravo da daju na predloge projekata za medijske sadržaje na manjinskim jezicima na konkursima koje raspisuju organi vlasti na svim nivoima – sasvim dovoljan nivo uticaja. Naime, bilo kakva obavezujuća nota stava nacionalnih saveta o predloženim projektima bi sistemski obesmisllila rad nezavisnih stručnih komisija za ocenu manjinskih projekata.

Predstavnik pokrajinskog Sekretarijata prepoznaje problem održivosti komercijalnih i neprofitnih manjinskih medija koji imaju izuzetno ograničen pristup marketinškom tržištu i mali broj potencijalnih čitalaca, gledalaca i slušalaca. Rešenje za ovaj problem vidi u „većim izdvajanjima za projektno sufinansiranje“.

Predstavnik Koordinacije smatra da bi kod obezbeđivanja frekvencija i dozvola za emitovanje nadležni organi morali da imaju u vidu informisanje na manjinskim jezicima, kao i da „raznim merama (ili obavezom) treba podstaći kablovske distributere da u svoju ponudu uvrste programe manjina na svom području“. Po njemu, neophodno je podsticati i razvoj manjinskih i višejezičnih medija kao medija od velikog društvenog značaja, kroz razne vrste pogodnosti za osnivanje i funkcionisanje medija.

On smatra da je takođe neophodno podsticati manjinske medije da „svoje usluge razvijaju i u obliku novih tehnologija, odnosno da je potrebno podsticati manjinske medije (štampane i elektronske) da u svom radu u najvećoj mogućoj meri prihvataju savremene metode medijske komunikacije“ i da se u najvećoj mogućoj meri prilagođavaju zahtevima sopstvenog tržišta. Isto tako neophodno je, prema njemu, da se i u manjinskim medijima „što veća pažnja posveti pronalaženju dodatnih (marketinških, uslužnih, konkursnih) izvora prihoda“.

To se poklapa sa stavom Koalicije, koja smatra da je potrebno „predvideti programe i stimulativne mere koji će povećati kapacitete manjinskih medija“, pogotovo u sferi korišćenja novih tehnoloških platformi za informisanje, kao i u oblasti projekt menadžmenta, uključujući i korišćenje međunarodnih (prekograničnih) projekata. Onlajn mediji, po Koaliciji, mogu biti „značajan nadomestak smanjenju broja tradicionalnih medijskih platformi koji izveštavaju na manjinskim jezicima“.

U još jednom se Koordinacija i Koalicija slažu: potrebno je obezbediti posebne stimulativne mere za elektronske medije koji imaju sadržaje na manjinskim jezicima. (recimo, u smislu ukidanja ili smanjivanja troškova, kao što su digitalne dividende, troškovi za SOKOJ, OFPS i drugo).

LISTA MEDIJA
USTANOVA,
PREDUZEĆA I
FONDACIJA ČIJI SU
OSNIVAČI SAVETI
NACIONALNIH
MANJINA

Medij/izdavač	Tip štampanog izdanja/izdavača	Jezik	Grad	Izdavač
1 Nacionalni	Nedeljnik	Albanski	Bujanovac	Nacionalni savet albanske nacionalne manjine Bujanovac
2 Sandžak	Internet	Bosanski	Novi Pazar	Bošnjačka kulturna zajednica
3 Novo Bratstvo	Dvonedeljnik	Bugarski	Niš	Ustanova za novinsko-izdavačku delatnost Novo bratstvo Niš
4 Novo drugarče	Mesečnik	Bugarski	Niš	Ustanova za novinsko-izdavačku delatnost Novo bratstvo Niš
5 Nova RTV Bosilegrad	RTV	Bugarski	Bosilegrad	Ustanova za informativnu delatnost "Nova RTV Bosilegrad"
6 Bunjevački radio	Internet Radio	Bunjevački	Subotica	UG Bunjevački omladinski centar
7 Bunjevačke novine	Mesečnik	Bunjevački	Subotica	Bunjevački informativni centar
8 Tandırčak	Mesečnik	Bunjevački	Subotica	Bunjevački informativni centar
9 Bocko	Mesečnik	Bunjevački	Subotica	doo Bunjevački media centar SU
10 Bunjevački prigled	Časopis	Bunjevački	Novi Sad	UG Bunjevci Novi Sad
11 Rič bunjevačke matice	Časopis	Bunjevački	Subotica	UG Bunjevačka Matica
12 Rič	Internet	Bunjevački	Novi Sad	UG BKC Novi Sad
13 Bunjevačka rič Sombor	Internet	Bunjevački	Sombor	UG Bunjevački media centar SO
14 Bunjevačka rič	Internet	Bunjevački	Subotica	doo Bunjevački media centar SU
15 Bunjevci	Internet	Bunjevački	Subotica	Bunjevački informativni centar
16 Hrvatska riječ	Nedeljnik	Hrvatski	Subotica	Novinsko-izdavačka ustanova Hrvatska riječ Subotica
17 Kužiš?!	Mesečnik	Hrvatski	Subotica	Novinsko-izdavačka ustanova Hrvatska riječ Subotica
18 Hrcko	Mesečnik	Hrvatski	Subotica	Novinsko-izdavačka ustanova Hrvatska riječ Subotica
19 Pannon rádió 91,5	Radio	Mađarski	Subotica	Fondacija "Panonija"
20 TV Pannon	TV	Mađarski	Subotica	Fondacija "Panonija"
21 Magyar Szó	Dnevne novine	Mađarski	Novi Sad	DOO za novinsko-izdavačku delatnost Magyar Szó Lapkiado kft, Novi Sad
22 Jó Pajtás	Nedeljnik	Mađarski	Novi Sad	DOO za novinsko-izdavačku delatnost Magyar Szó Lapkiado kft, Novi Sad
23 Képes Ifjúság	Nedeljnik	Mađarski	Novi Sad	DOO za novinsko-izdavačku delatnost Magyar Szó Lapkiado kft, Novi Sad
24 Hét Nap	Nedeljnik	Mađarski	Subotica	DOO za novinsko-izdavačku delatnost Het Nap Lapkiado kft, Novi Sad
25 Mézeskalács	Dvonedeljnik	Mađarski	Novi Sad	DOO za novinsko-izdavačku delatnost Magyar Szó Lapkiado kft, Novi Sad
26 Makedonska videlina	Dvonedeljnik	Makedonski	Pančevo	Novinsko-izdavačka ustanova Makedonski informativni i izdavački centar DOO Pančevo
27 Sunica	Mesečnik	Makedonski	Pančevo	Novinsko-izdavačka ustanova Makedonski informativni i izdavački centar DOO Pančevo
28 Videlo	Časopis	Makedonski	Pančevo	Novinsko-izdavačka ustanova Makedonski informativni i izdavački centar DOO Pančevo
29 NSIMakedonaca.org.rs	Internet	Makedonski	Pančevo	Nacionalni savet makedonske nacionalne manjine
30 Alka	Časopis	Makedonski	Pančevo	Novinsko-izdavačka ustanova Makedonski informativni i izdavački centar DOO Pančevo
31 Libertatea	Nedeljnik	Rumunski	Pančevo	Novinsko izdavačka ustanova Libertatea Pančevo
32 Bucuria Copiilor	Dvonedeljnik	Rumunski	Pančevo	Novinsko izdavačka ustanova Libertatea Pančevo
33 Tineretea	Dvonedeljnik	Rumunski	Pančevo	Novinsko izdavačka ustanova Libertatea Pančevo
34 Ruske slovo	Nedeljnik	Rusinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ruske slovo Novi Sad
35 Zagradka	Dvonedeljnik	Rusinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ruske slovo Novi Sad

36	Mak	Dvonedeljnik	Rusinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ruske slovo Novi Sad
37	Ruski hristijanski kalendar	Višemesečnik	Rusinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ruske slovo Novi Sad
38	Ruthenpress	Internet	Rusinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ruske slovo Novi Sad
39	Hlas Ljudu	Nedeljnik	Slovački	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova "Hlas Ljudu" Novi Sad
40	Vzlet	Mesečnik	Slovački	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova "Hlas Ljudu" Novi Sad
41	Zornička	Mesečnik	Slovački	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova "Hlas Ljudu" Novi Sad
42	Ridne slovo	Mesečnik	Ukrajinski	Novi Sad	Novinsko-izdavačka ustanova Ridne slovo Kula

INTERVJU

NEDIM
SEJDINOVIĆ:
MEDIJSKE SLOBODE
NISU PROBLEM,
NJIH NEMA

26. OKTOBAR 2017.

MEDIJSKE SLOBODE NISU PROBLEM, NJIH NEMA

26 oktobar 2017.

Manjine se po pravilu ponašaju kao sateliti većine i po pravilu isti problemi koji vladaju u većinskim medijima – vladaju i u manjinskim. Onaj ko je na vlasti, taj određuje uređivačku politiku većine medija, nezavisno od toga ko im je osnivač, pošto vlast u svojim rukama – u nefunkcionalnim državama kakva je ova – nosi i nož i pogaču. Nezavisni mediji bivaju na najrazličitije načine marginalizovani, i na najrazličitije načine im se otežava funkcionisanje. “Podobnim” nacionalnim savetima praktično je data carte blanche da uređuju svoju medijsku i celu društvenu scenu kako im se prohte, dok se u nekim nacionalnim zajednicama, kao što je recimo slovačka, vrši neviđena naprednjačka agresija, uključujući i medijsku, da se preuzme kontrola nad nacionalnim savetom. Koliko god su manjinski mediji, sa jedne strane, u teškoj situaciji od većinskih, jer imaju izuzetno suženu potencijalnu publiku, jer su kadrovski kapaciteti nedostatni zbog velikog odliva mladih u matične zemlje ili na zapad, i tako dalje – možda su danas ipak u malo povoljnijoj situaciji nego većinski. Naime, koliko-toliko su zaklonjeni, odnosno nisu najdirektnije izloženi smrtonosnim operacijama koje

Vučićev režim sprovodi nad medijskim slobodama – kaže predsednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV) Nedim Sejdinović, koji za list Csaladi kor govori o sudbini medija u Srbiji u svetlu sve većih pritisaka i terora države nad slobodom informisanja kao i o specifičnim problemima medija na jezicima nacionalnih zajednica – manjina u Vojvodini.

▪ **Kakva je danas slika informisanja na jezicima nacionalnih zajednica u Vojvodini, pa i u celoj zemlji? Koliko je manjinskih medija preživelo, ko ih finansira i čiji su?**

Ne postoje validni podaci o broju medija koji potpuno ili delimično izveštavaju na manjinskim jezicima, a pojedine procene govore da ih na teritoriji Srbije postoji oko 200. Ne znaju se do danas ni konačni efekti privatizacije, pogotovo što ona praktično nije ni dovršena i što apsolutno ne funkcionišu zakonom i podzakonskim aktima predviđeni mehanizmi koji bi merili kontinuitet manjinskog programa na privatizovanim višejezičnim elektronskim medijima. Pouzdano se jedino zna da postoje 23 lista

na manjinskim jezicima kojima su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina i koji se finansiraju iz vojvođanskog budžeta, kao i da manjinske redakcije Radio-televizije Vojvodine proizvode godišnje 6.600 sati televizijskog programa, od čega nešto manje od polovine čine informativni sadržaji. Pouzdano se zna i da Radio-televizija Srbije godinama ignoriše svoju zakonsku obavezu da proizvodi i emituje manjinske programe, kojih sada na ovom javnom medijskom servisu ima samo na simboličnom, skoro komičnom nivou. Iako kvantitet manjinskih medija i medijskih sadržaja nije nebitno pitanje, mislim da je mnogo važnije, odnosno ključno – pitanje kvaliteta tih medija, kao i nivoa medijskih sloboda i medijskog pluralizma. Ne treba ni u kom slučaju potcenjivati značaj finansijske održivosti manjinskih medija i medijskih sadržaja, ali još važnije je da li ti mediji funkcionišu profesionalno, slobodni od uticaja političkih elita – većinskih ili manjinskih svedeno – ili su pretvoreni u svojevrzne partijske oglasne table. Odnosno, da li služe interesima građana ili političke elite. Siguran sam da bi svaki građanin ove zemlje koji drži do sebe i informisanosti, bez obzira na nacionalnost, više voleo da ima manji broj kvalitetnih nego ogroman broj neprofesionalnih medija. To je na nivou pitanja da li je bolje imati jedan kilogram svežeg ili 50 kila pokvarenog mesa? Mislim da je na medijskom tržištu Srbije uglavnom u opticaju pokvareno meso, koje prilično bazdi, a to se nažalost odnosi i na manjinsko informisanje.

▪ **Koliko se slika i položaj tzv. manjinskih medija promenila u odnosu na raniji period, u odnosu na period pre privatizacije?**

Privatizacija je dovela do smanjenja nivoa višezjezičnog informisanja, i mislim da smo time kao društvo mnogo izgubili. Lično smatram da je proces izlaska države iz vlasništva u medijima bio odocneo, odnosno da

je bilo neophodno da se sprovede mnogo pre. Nismo smeli da dočekamo da se privatizacija desi u trenutku dok ovom zemljom vlada najgori ljudski i politički ološ koji od svega što dotakne napravi karikaturu. Za višezjezične medije i informisanje problem je bio i u tome što ni većinska ni manjinska elita nije prepoznala njihov značaj, i nije prihvatila inicijativu da se interkulturalnost i međunacionalna komunikacija proglašava kao posebni javni interes u sferi javnog informisanja i u skladu sa tim finansira. Dakle, mislim da se nivo informisanja na manjinskim jezicima generalno neće smanjiti, da će pronalaženje modusa njihove finansijske održivosti biti rešeno pod uticajem međunarodne zajednice i nekim bilateralnim inicijativama, ali da je višezjezično informisanje doživelo težak, čak nenadoknadiv gubitak. Treba reći da sve to nije slučajno, jer višezjezično informisanje i interkulturalnost jesu sušta suprotnost savezu nacionalista koji trenutno vlada Srbijom, i koji je manjinskim elitama omogućio puno pravo i nikakvu odgovornost da vladaju svojim teritorijama uticaja, odnosno getoima. Zauzvrat, treba da bespogovorno podržavaju oblapornu vlast na nivou države. Treba naravno istaći da pod interkulturalnošću ne podrazumevam prevođenje emisije zloglasnog D. J. Vučićevića Teška reč na manjinske emisije i emitovanje na lokalnim i regionalnim televizijama, što se dešava u nekim sredinama. To je nešto upravo suprotno od interkulturalizma, to je transfer političkog primitivizma i nasilja, koji može da ima veoma loše posledice na međunacionalne odnose.

▪ **Poseban osvrt, analiza medija na mađarskom jeziku? Kakav je uticaj nacionalnih saveta na manjinsku medijsku scenu?**

Iako je teško sve medije kojima su osnivači nacionalni saveti staviti pod jednu kapu,

jer su prakse različite, mora se priznati da dominiraju oni koji liče na većinske medije pod kontrolom režima Aleksandra Vučića, s tim što ulogu Vučića – mudrog vladara severnokorejskog tipa, kako se prikazuje u režimskim glasilima – preuzimaju neki drugi, manjinski političari. U tom smislu, možda su mediji pod kontrolom Nacionalnog saveta mađarske nacionalne zajednice – i najgori. Iako su predstavnici ovog Saveća/SVM-a kukali do neba zbog privatizacije medija, sada će novinari i analitičari bliski njima, poput Ištvana Bodžonija, reći da je zakonska regulativa za manjinsko informisanje u Srbiji daleko najbolja u regionu, maltene najbolja na svetu. To je verovatno zbog toga što je država omogućila manjinskim elitama da se na svom medijskom „tržištu“ ponašaju kao diktatori. Glavne aktivnosti nacionalnih saveta, upravo predvođenih mađarskim Savetom, suprotni su konceptu medijskih sloboda i medijskog pluralizma. Ključni im je cilj da ostvare potpunu, čvrstu kontrolu nad medijskom scenom na svom jeziku, i da ni slučajno ne dopuste bilo kakav kritični, disonantan ton. Žalosno je to što im u tim naporima podršku ne pruža samo država Srbija, odnosno koalicioni partneri iz SNS-a, već i delovi međunarodne zajednice. Tako se recimo država Srbija u pregovaračkom procesu, prema akcionim planovima, a u dogovoru sa EU, obavezala da obezbedi finansiranje i održivost manjinskih medija, ali ne i medijske slobode, ali ne i medijski pluralizam na jezicima nacionalnih manjina.

▪ **Šta za nacionalnu zajednicu znači (ne) postojanje medija i slobode informisanja na sopstvenom jeziku?**

Ne mislim da će nacionalne zajednice izgubiti pravo na informisanje na svom jeziku kao takvo, iako nikada ne znate šta se može desiti kada zemljom vlada nekompetentna i primitivna ekipa sa lošim namerama kakva je današnja Srpska napredna stranka. Plašim

se međutim da su u velikoj meri pojedine nacionalne manjine već izgubile pravo na profesionalno i slobodno informisanje na svom jeziku. Znače, u mađarskoj nacionalnoj zajednici postojali su i postoje brojni problemi sa političkim nasrtajima na medijske slobode, ali su i istovremeno postojali i veliki otpori nekih naših dragih kolega koji se nisu libili da žrtvuju i vlastitu egzistenciju kako bi se izborili za pravo da profesionalno obavljaju svoj posao i ne budu sluge jedne partije. Tamo gde ima borbe i sukoba i napora, tamo ima i života i nade. Bez obzira na teške probleme sa medijskim slobodama u mađarskoj zajednici, mislim da je tamo gde vladaju mir i ćutanje, tamo gde vlada simfonija između države, nacionalnih saveća, medija i novinara, i nema nikakve alternative – situacija još mnogo gora. Neko ko je novinar u Severnoj Koreji verovatno živi sasvim pristojno u odnosu na standarde u toj državi, i ima nekakvu izvesnost, ali postoji tu jedan problem – nema tu ni medija ni novinarstva već samo karikature toga. Šaljiva fraza “novac nije problem, novca nema” u zajednicama gde vlada simfonija vlasti i medija glasi: medijske slobode nisu problem, njih nema! To je poruka svim onim medijima i onim novinarima koji su spremni da gaze profesionalne norme i da budu snishodljivi PR službenici vlasti zarad “preživljavanja”. Možda u takvim medijima novinari bolje zarađuju i imaju veću sigurnost, možda takvi mediji imaju manje problema sa finansijama, jer vlast više uživa u svojim brojnim fotografijama i čestim intervjuima – ali tu nešto suštinski nedostaje – a to je upravo novinarstvo.

▪ **Kako se novi medijski zakoni lome na manjinskim medijima?**

Sprovođenje medijskih zakona dovelo je do gašenja određenih medija, delom zbog kriminalne privatizacije, ali, budimo iskreni, delom i zbog toga što su neki manjinski mediji

Szabad Magyar szo primer otpora

Na pitanje o, za naše prostore, fenomenu osnivanja sajta Szabad Magyar szo, Sejdinović kaže da je to jedna od pobuna u mađarskoj novinarskoj zajednici, koja je “primer otpora političkim pritiscima i poruke da ipak nije sve izgubljeno“.

Szabad Magyar szo treba da služi za ponos kolegama. Taj fenomen govori da u ovoj zemlji ipak ima nade, ali da se moramo svi zajedno boriti i da ne smemo odustajati. Kolegama iz Magyar Szoa koji su bili izloženi surovom pritisku NDNV je uvek pružao podršku i pomoć u okviru svojih mogućnosti. Vreme je da se u većoj meri, bar kroz alternativne kanale, promovišu interkulturalni sadržaji i da se traže partneri koji će razumeti da je problem sa medijskim slobodama u Srbiji jedinstven, nezavisno od toga na kojem jeziku pojedini medij izveštava.

i inače bili u teškoj situaciji, anahroni, u sukobu sa vremenom – nisu razumeli da se proteklih decenija mnogo šta promenilo, pa i pojam medija i pojam novinara, i da nije moguće večno živeti pod staklenim zvonom. Sada je u procesu izrada nove Medijske strategije. Iako je možda iluzorno o tome

govoriti u ovakvom političkom i medijskom mraku koji vlada Srbijom – bilo bi dobro da ovaj dokument donese balans između prava i odgovornosti u sferi javnog informisanja na manjinskim jezicima. Odnosno da obezbedi adekvatno finansiranje, ali i mehanizme zaštite uređivačke politike, ostvarenja medijskih sloboda i medijskog pluralizma na jezicima nacionalnih manjina. Nažalost, ovaj balans koji bi bio u interesu građana verovatno neće biti uspostavljen, i to u najvećoj meri zbog toga što to manjinskim elitama ne odgovara, a imaju čime da trguju.

▪ Da li je finansiranje iz inostranstva/ matičnih država (kontra)usluga ?

Mislim da finansiranje iz matičnih država nije problem ukoliko se odvija transparentno, kroz jasne procedure i kriterijume, bez diskriminacije. Naravno, i ukoliko se njime podstiču kvalitetni medijski sadržaji i sveukupni razvoj finansiranih medija. Nažalost, na ovim prostorima, kada se iz jedne u drugu državu sliva novac za nacionalne manjine, uglavnom najmanje koristi od toga imaju građani, a najviše elite koje se prekomerno bogate. Manjinski i višejezični mediji u Srbiji propuštaju šansu da, upravo koristeći svoju specifičnu poziciju, pristupe raznim međunarodnim i prekograničnim fondovima. Te donacije bi mogle biti iskorišćene za profesionalni razvoj, a oni u sebi ne bi sadržavali političku ucenu kakvu obično imaju donacije iz matičnih država. U tom smislu bi bilo važno da manjinski mediji izađu iz svojevrsnog infantilnog, podređenog položaja u odnosu na nacionalne savete i manjinske političke elite, te da preuzmu vlastitu sudbinu u svoje ruke. Znam da to nije lako, ali verujte, vredi pokušati.

▪ Koliko vlast smišljeno i planski gasi manjinske medije?

Mislim da u Beogradu vlada potpuno ner-

azumevanje i nesenzibilisanost za informisanje na jezicima nacionalnih manjina. To ne važi samo za državne institucije nego i za neke međunarodne organizacije i donatorske kuće. Što se tiče režima, njemu manjinsko informisanje neće smetati sve dok u sebi nema kritičku oštricu usmerenu ka Vučiću i naprednjačkoj vlasti. Pošto u Srbiji trenutno vlada savez nacionalizama, savez begova koji su podelili svoje feude, realno

se to neće još dugo desiti. Dakle, mislim da ne radi ništa smišljeno i planski protiv manjinskih medija, ali da se to može i promeniti ako dođe do promene političke konstelacije. Šteta koja se nanosi je posledica neznanja.

(Családi Kör)

CIVIL
RIGHTS
DEFENDERS

NDN
VOJVODINE